

Тетяна Устїнова

*Національний університет фізичного виховання
і спорту України, м. Київ*

СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГІМНАСТИЧНО-СПОРТИВНОГО РУХУ В РУМУНІЇ (друга половина XIX ст. – 1940 р.)

В дослідженні здійснена спроба ретроспективного аналізу основних тенденцій розвитку гімнастично-спортивного руху в Румунії (друга половина XIX ст. – 1940 р.). Гімнастично-спортивний рух розглядається в контексті двох його складових: гімнастичний рух (стан фізкультурної освіти в державі) та спортивний рух (стан спортивної діяльності в державі й репрезентація на міжнародних змаганнях). Висвітлений ідейно-виховний потенціал і встановлена періодизація розвитку даного соціокультурного феномену у вищезазначених хронологічних межах.

Ключові слова: розвиток, тенденції, фізкультурна освіта, спорт, гімнастично-спортивний рух, Румунія, XIX ст. – 1940 р.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України в контексті світового та європейського інтеграційних процесів особливої гостроти набуває підвищення ролі фізкультурної освіти як ефективного засобу формування духовного і фізичного потенціалу кожного індивіда та суспільства в цілому, що актуалізується в «Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту (2004) та Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (2011).

Важливим завданням сучасної науки в Україні є вивчення і проведення цілісного аналізу вітчизняної культурної спадщини, органічною складовою якої є і культура фізична. Гімнастично-спортивний рух як виразний і самостійний чинник культурного життя європейського соціуму, сформувався в другій половині XIX століття. На той період окремі частини сучасної України належали до різних держав, що зумовило й своєрідну регіональну особливість розвитку фізичної культури і спорту в Наддніпрянщині, Галичині, на Буковині та Закарпатті. Загальний напрям нашого дослідження націлений на вивчення розвитку гімнастично-спортивного руху на Буковині у хронологічних межах з другої половини XIX ст. до 1940 р. Протягом вищезазначеного періоду Буковина знаходилась у державно-територіальному устрої двох держав, але тема даного дослідження обумовлена тим, що з 1918 р. по 1940 р. Північна Буковина входила до складу королівської Румунії. Аналіз стану та тенденцій розвитку гімнастично-спортивного руху в Румунії сприятиме об'єктивній оцінці традицій фізичної культури і спорту, які мали проєкцію на буковинський регіон.

Дослідження виконується відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015рр.» за темою 3.1. «Вдосконалення програмно-нормативних засад фізичного виховання в навчальних закладах». № державної реєстрації: 0111V001733.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останнє десятиріччя інтенсивно формується нова документальна основа з історії фізичної культури і спорту дорадянського періоду, яка висвітлює різноманітні аспекти становлення і розвитку теоретичних, методичних та організаційних засад фізичної культури і спорту та створює принципово нові уявлення про наше минуле, що відображено у працях наступних науковців: В. Солопчук (2001), О. Винничук (2001), Б. Трофим'як (2003), А. Цьось (2005), О. Литвин (2008), Б. Голощанов (2009), Н. Пангелова (2010), О. Сунік (2010), О. Лях-Породько (2011), Б. Пангелов (2012) та ін. Обширний фактичний матеріал досліджень представляє велику цінність, але регіональні аспекти європейської спадщини фізичної культури і спорту в окремих регіонах, що на даний час входять до складу нашої держави, висвітлено недостатньо.

Мета дослідження: визначення стану та тенденцій розвитку гімнастично-спортивного руху в Румунії періоду другої половини ХІХ ст. до 1940 р.

Завдання дослідження: здійснити аналіз розвитку гімнастично-спортивного руху в Румунії (друга половина ХІХ ст. – 1940 р.); розкрити стан та основні тенденції в сфері фізкультурної освіти і спорту; встановити періодизацію гімнастично-спортивного руху в державі у вищезазначених хронологічних межах.

Методи дослідження: аналіз, узагальнення, синтез, порівняльно-аналітичний, проблемно-пошуковий та метод логічних висновків.

Результати дослідження та їх обговорення. За даними науковців [2, 4, 8] у 1959 р. в результаті об'єднання князівств Валахії і Молдови була створена нова держава – Румунія, яка до цього часу знаходилась під патронатом Туреччини. За результатів Андріанопольського миру та по завершенню русько-турецької війни Росія отримала право протекторату над дунайськими князівствами. Для здійснення цього протекторату був залучений відомий державний діяч і дипломат граф Д. Киселев [5, с. 200]. В цей період організується румунська національна дружина, в основі якої була слов'янська система військово-фізичної підготовки військ. Російські офіцери засновують перші школи з військової підготовки для молодших офіцерів в містах Ясси і Галаць. Згодом полковник російської армії В. Благов відкриває першу румунську юнкерську школу [5, с.203].

В освітній галузі вперше до навчальних програм включено гімнастику як обов'язкову дисципліну для всіх державних та приватних закладів. Для створення відповідних умов при впровадженні даного навчального предмету керівництво закладів повинно було сприяти створенню необхідного матеріально-технічного забезпечення [2, 11, 14]. Окрім цього, в шкільних законодавчих статутах наголошувалось про створення відповідних умов для проведення гімнастичних вправ та рухової активності під час перерв у режимі навчальної діяльності школярів.

Таким чином, відповідними державними директивами були створені умови, які зобов'язували всі заклади середньої освіти, що існували в Румунії, укладати програми для фізкультурної освіти школярів та представляти їх на затвердження керівнику закладу. Вивчення даних програм дозволяє стверджувати, що незначна кількість керівників пансіонатів і шкіл активно запроваджували до програмного забезпечення фізкультурну освіту. Даний навчальний предмет мав наступні назви: тілесне виховання, гімнастичні вправи, фехтування, що було відображенням застосування відповідних засобів рухової активності.

Значний вклад до фізкультурної освіти дітей та молоді здійснили європейські фахівці з гімнастичних вправ, які були запрошені державними діячами на роботу в Румунію.

Відзначимо таких французьких педагогів як Чіріл, Сіріус, Парве, за сприяння яких були засновані в м. Бухарест у 1959 р. та успішно функціонували дві спеціалізованих школи з навчання фехтування і гімнастики. Згодом вони переїхали до м. Ясси, де продовжили викладання гімнастики та фехтування у приватних школах і пансіонатах [2, с.48]. Плідною діяльністю відзначився італієць Спінци. Він був професійним цирковим акробатом, який після гастролей в 1857 р. був призначений інструктором з гімнастики в пожежній організації в м. Бухарест та згодом був переведений для викладання гімнастики та фехтування у військовому училищі в м. Ясси. Польський педагог Рембоф активно впроваджував гімнастику в ліцеї ім. Кодряну у м. Бирлад [2, с.54].

В 1864 р. в Румунії запроваджується загальна військова повинність, внаслідок чого відбулись кардинальні зміни в структурі, в системі й засобах підготовки війська. Якісна підготовка солдат дійсної служби потребувала покращення рівня фізичної підготовки допризовної молоді. Державні та впливові громадські діячі Румунії усвідомлюють важливу роль фізкультурної освіти населення та засвідчують недостатню кількість кадрів і низький рівень фахового викладання рухової активності в освітніх закладах держави [11, 13, 14]. Із введенням гімнастики до військових училищ значна кількість офіцерів була направлена на спеціальне навчання до європейських країн.

Перші програми з гімнастики для шкіл викладачів були укладені в 1864 р. Антоном Веліні, який обіймав посаду директора даного закладу в м. Ясси. З 1876 р. в програмах для студентів педагогічних училищ передбачалось дві години на тиждень занять військовою гімнастикою [7, с.30].

В даний період під безпосереднім керівництвом досвідченого педагога Г. Мочану була внесена низка змін до змісту фізкультурної освіти навчальних закладів Бухаресту. Він творчо застосовує німецьку систему гімнастичних освіти Фрідріха Яна у сполученні з оригінальними елементами римських танцювальних вправ [7, с.31]. Крім цього, Г. Мочану був автором низки розробок з методики викладання фізичних вправ в школі.

Значний внесок до розвитку фізичної культури здійснив міністр освіти Румунії Спіру Харет. За його сприяння та на під-

ставі закону про «Реформу громадської освіти» від 1989 р. в усіх школах держави була введена гімнастика (для хлопців і дівчат) як обов'язковий навчальний предмет [11, с.16]. Заняття з гімнастики передбачались один раз на тиждень, окремо від занять з військової підготовки. Цього ж року була затверджена нова програма з фізкультурної освіти для всіх категорій шкіл. Зміст даної програми передбачав впровадження методик французької та німецької гімнастичних систем із широким застосуванням загально розвиваючих вправ без предметів та з предметами, а також містив значний арсенал засобів на гімнастичних приладах.

За ініціативою С. Харета в школах культивується румунська народна гра «Ойна», а також затверджений календар змагань між закладами освіти з виявлення рівня фізичної підготовленості та навичок цієї гри [11, с.18]. Перші змагання відбулись в 1899 р., в яких брали участь тринадцять шкільних команд. Наприкінці кожного навчального року проводився гімнастичний форум, який згодом набув популярності та традиційності серед школярів держави.

Діяльність С. Харета не обмежувалась тільки запровадженням законів та інструкцій з фізкультурної освіти населення. Він був організатором методичних конференцій з питань покращення стану фізкультурної освіти в режимі навчання та дозвілля школярів [11, 13, 14]. Активно обговорювались питання рухової активності молоді генерації на свіжому повітрі засобами народних і спортивних ігор, а також за допомогою прогулянок та екскурсій. Окремому обговоренню підлягало питання про впровадження рухової активності до закладів дошкільної освіти.

На нашу думку, Спіру Харет здійснив вагомий внесок до становлення нормативних та методичних основ фізкультурної освіти різних груп населення Румунії. Прогресивність його діяльності полягала у творчому поєднанні передових досягнень європейської спадщини фізичної культури із національними традиціями, а також скасування законів, що регламентували військову підготовку школярів. В наслідок існуючих об'єктивних причин не всі започаткування С. Харета були здійснені й у 1909 р. в усіх школах держави поновлена військова підготовка.

На початку ХХ ст. питанням покращення стану фізкультурної освіти дітей та молоді була присвячена діяльність багатьох прогресивних педагогів. Відзначимо Д. Іонеску, який працював інспектором з фізкультурної освіти молоді [13, с.49]. За його сприяння до шкільних програм була впроваджена шведська система гімнастики.

Значний вклад до наукових основ фізкультурної освіти Румунії здійснив професор Іоан Атанасіу, який у своїх наукових працях обґрунтував причини низького рівня фізичного стану румунської молоді. «Ігнорування фізичною підготовкою призвело до того, що протягом 1906-1931 рр. було звільнено від військової служби біля 30% недорозвинутої молоді». Автор підкреслював: «... неякісне харчування (кукурудза та спиртні напої), а також відсутність занять з фізичної культури – ті основні причини, що визначають катастрофічне положення з румунською молоддю» [10].

І. Атанасіу був противником використання європейських систем фізичної підготовки та активно пропагував створення власної системи, в основу якої будуть покладені румунські національні традиції фізичної культури.

Відзначимо, що прогресивні ідеї І. Атанасіу так і не були реалізовані. У 1918 р. він розробив проект першого в державі інституту фізичної культури для підготовки шкільних фахівців з фізкультурної освіти, але даний проект керівні органи держави минули увагою.

Таким чином, витоки гімнастично-спортивного руху в Румунії беруть свій початок з другої половини XIX ст. В країні закладається теоретична та методична база фізкультурної освіти у сфері навчання, створюються гімнастичні та спортивні організації для активного дозвілля населення, а також започатковують свою діяльність спеціалізовані заклади освіти для підготовки кадрів з гімнастики і спорту.

В 1867 р. в Бухаресті був заснований «Центральний румунський союз гімнастики та стрільби зі зброї до цілі» [6, с.2]. Підготовка передбачала навчання терміном у два роки. В даній організації відбувалась фахова освіта спеціалістів з викладання гімнастики, фехтування та стрільби для роботи в школах, військових училищах та ліцеях. З 1902 р. успішно готує спеціалістів організація у м. Ясси із назвою «Спілка музики й гімнастики». Того ж року за французькою програмою підготовки кадрів в Бухаресті розпочинає свою діяльність організація «Вперед», яку очолює професор Д. Іонеску [13, с.150].

Отже, початок XX ст. характеризується заснуванням цілої низки гімнастичних та спортивних організацій в м. Бухарест. Найбільш значимі з них були такі: «Вперед», «Румунська моладь», «Спілка вчителів гімнастики», «Румунська спілка туристів», «Спортивна спілка». Програми даних організацій передбачали залучення широких верств громадян до активного дозвілля, розвитку і популяризації гімнастики, стрільби й мисливства, верхової їзди, а також фізичний гарт засобами окремих видів спорту (велосипедний спорт, плавання, легка атлетика).

Бурхливий розвиток гімнастично-спортивного руху потребував єдиного керівного центру. В 1906 р. створюється гімнастичний союз з метою координації діяльності гімнастичними і спортивними організаціями в державі, а в 1912 р. започатковує свою діяльність «Федерація спортивних організацій Румунії» (ФСОР) [3, с.22].

Найбільш популярним видом рухової активності була гімнастика, атлетичний напрям якої мав широке розповсюдження серед учнів середніх шкіл під керівництвом досвідчених педагогів Г. Мочану та В. Негруци у м. Ясси. В 1906 р. федерація гімнастики налічувала більше ніж 20 організацій, а в 1912 р. чисельність її членів становила біля шести тисяч [6, с.3]. З 1892 р. федерація видає журнал «Румунська гімнастика», який сприяв організації конференцій, фестивалів та змагань. В 1911 і 1913 рр. румунські гімнасти вперше беруть участь у міжнародних змаганнях в м. Торіно і м. Лейпциг.

В 1912 р. румунський союз легкої атлетики організував проведення змагань між школярами м. Бухарест. До змагань було включено такі види: біг, штовхання ядра, стрибки та ходьба на 14 км [7, с.31]. Результати, показані на цих змаганнях, були зареєстровані як перші вищі досягнення Румунії з легкої атлетики.

Швидкими темпами в державі розвивається велосипедний спорт. В 1896 р. в м. Бухарест були побудовані два велодроми для проведення занять і змагань. Цей вид спорту набуває великої популярності серед населення, що призвело до заснування в 1907 р. «Клубу велосипедистів». Перші змагання були організовані 26 жовтня 1909 р. за маршрутом Бухарест – Плоешти – Бухарест. Переможцем цих змагань став Корнелю Маринеску [13, с.99]. Цього ж року засновані нові клуби велосипедистів у м. Браїль і м. Галаць.

Значне розповсюдження на теренах Румунії набуває футбол. Перший офіційний матч з футболу відбувся в 1902 р. між командами м. Логоже і м. Тимишоара. В 1907 р. засновуються перші футбольні клуби в Бухаресті: «Олімпія»; «Рим»; «Колентина», а також за сприяння службовців англо- голландської нафтової компанії був заснований футбольний клуб «Юнітед» в м. Плоешти [13, с.118]. З 1913 р. в м. Бухарест розпочинає свою діяльність клуб «Ф. К. Колця», а в 1914 р. – футбольний клуб «Венус».

З 1910 р. швидкими темпами розвивається регбі. Перший клуб був заснований в 1914 р. за ініціативою викладача Нае Мереску на базі ліцеїв «Міхай Бравий», «Св. Сави», а також «Стадіум ромин» в Бухаресті. Згодом започаткували свою діяльність «Спортінг – клуб» і «Регбі – клуб», а також студентський «Теніс-клуб» [7, с.31]. В 1914 р. відбувся перший чемпіонат Румунії з регбі, де перемогу здобула команда «Теніс-клуб».

Стрімкий розвиток спорту та усвідомлення прогресивною спільнотою країни важливості репрезентації держави на міжнародних спортивних форумах сприяв заснуванню в 1914 р. румунського національного олімпійського комітету. За даними [9, с.518] команда Румунії була учасницею Ігор II Олімпіади в 1900 р. в Парижі, де було представлено 26 держав, але за результатами змагань румунська команда медалей не здобула.

Науковці зазначають, що міжвоєнний період в історії Європи посідає достатньо важливе місце, оскільки внаслідок Першої світової війни та нового переділу світу в Центральній та Південно-Східній Європі виникли нові та змінили кордони існуючі держави. До складу Румунії з 1918 р. були приєднані також території Північної Буковини та Бессарабії [2, 4, 8]. По закінченню Першої світової війни економічні та культурні здобутки Румунії опинились у критичному стані.

Міністерство освіти та військове відомство приймають низку законів, які направлені на покращення стану фізкультурної освіти школярів, студентів, робітників та сільської молоді. Так, в 1921 р. набуває чинності закон «Про дома національної культури» [11, с.16]. Згідно основних положень закону, засновані дома національної культури повинні були організовувати та систематич-

но проводити фізкультурну й санітарну освіту, а також військову підготовку з населенням. У березні того ж року був поданий до парламенту законопроект про фізкультурну освіту, основні положення якого визначали тотальну мілітаризацію даної сфери. 25 липня 1929 р. був прийнятий закон про обов'язкову фізкультурну освіту в усіх навчальних закладах. Загальне керівництво фізичною культурою в державі здійснювало управління національної служби з фізкультурної освіти (ОНЕФ) [14, с.232].

На нашу думку, значимою подією у відродженні традицій фізичної культури було створення у 1923 р. на базі військового училища м. Бухарест інституту фізичної культури. В основу підготовки кадрів з фізкультурної освіти була покладена шведська система та методика навчання вправ Ялмара Лінга, яка згодом набула офіційного статусу для навчання в усіх школах Румунії.

З 1919 р. бере початок розвиток робітничого спортивного руху, який пов'язаний із заснуванням в Бухаресті першої спортивної організації робітників «Друзі природи». Згідно статуту даної організації мета діяльності полягала в об'єднанні робітників для фізичного гарту, а також популяризація ідей спорту та створення нових спортивних організацій. Станом на 1924 р. в містах і селищах Румунії налічувалось біля 40 спортивних організацій та груп робітників, які залучили до оздоровчої та спортивної діяльності більше ніж 40 тисяч людей [14, с.78]. Ідеї створення спортивної федерації робітників та загроза інтересами керівних кіл держави призвели до того, що в 1924 р. значна кількість членів організації була арештована, а сама організація була проголошена поза законом.

Отже, визначаємо доволі масштабне розповсюдження спортивного руху робітників в державі, але організації даного типу окрім рекреативної діяльності та заходів для фізичного гарту засобами спорту здійснювали пропаганду по захисту своїх політичних та соціальних інтересів. Заборона діяльності спонукала лідерів організацій до проведення самодіяльних та доволі епізодичних оздоровчих і спортивних заходів, що негативно відобразилось на чисельності громадян, залучених до рухової активності та відповідно на рівні фізичного стану молоді.

В 1933 р. за підтримки короля Румунії був заснований «Національний департамент у справах виховання румунської молоді». Новий державний орган був покликаний забезпечити фізичну, військову та ідейну підготовку молоді держави. Для здійснення завдань розроблялись та впроваджувались нові програми, настанови та розпорядження. Так, в 1936 р. була введена «Настанова з фізичної підготовки допризовної молоді» [12]. До програми навчання були включені такі засоби: гімнастичні вправи, рухливі ігри, метання гранати, біг на витривалість, стрибки, стросві вправи, штиковий бій, стрільба, плавання та ін. Навчальна програма передбачала 50-60 занять на рік та спеціалізовану підготовку у військових підрозділах протягом тижня. Для проведення занять військове відомство Румунії надало викладачів зі складу офіцерів та старшин запасу.

На нашу думку, рівень розвитку спорту обумовлений рівнем фізкультурної освіченості населення країни. Незважаючи на жорстку диктатуру керівництва держави в сфері освіти й культури, тотальну мілітаризацію фізкультурної освіти та акценті на розвитку військово-прикладних видів спорту, в Румунії станом на 1937 р. функціонували 22 спортивні федерації, які об'єднували біля 160 тис. громадян.

Віддзеркаленням стану розвитку спортивного руху слугує презентація держави та результативність виступів спортсменів на міжнародних спортивних форумах.

Команда румунських спортсменів була представлена на Іграх VIII Олімпіади (Париж, 1924 р.). За результатами змагань серед 44 країн-учасниць посіла 27 місце. Румунські олімпійці були представлені в наступних видах: футбол, регбі, теніс, стрільба. Успіхом відзначилась команда з регбі, що здобула бронзову медаль [9, с.520].

Традиції олімпізму та повага до людей з особливими потребами знайшли своє відображення в румунській державі. Так, на перших «Олімпійських іграх для глухих», що відбулись в Парижі у 1924 р. до змагань були допущена команда спортсменів Румунії, яка на той час ще не мала своєї національної федерації [1, с.230].

Відзначимо також представлення румунської делегації на Іграх IX Олімпіади (Амстердам, 1928 р.), але жодної медалі не було здобуто. Олімпійці з Румунії брали участь у зимових Олімпійських Іграх 1932 р. в м. Лейк-Плесід. Серед здобутків спортсменів значимо виступи бобслеїстів, які посіли 4 місце у змаганнях двійок (Дмитрію Хуберт та Александру Папана) та 6 місце – у змаганнях четвірок [9, с.432].

На нашу думку достатньо суперечливо подана інформація про досягнення румунської команди в Берліні в 1936 р. Серед 49 команд-учасниць Румунія посіла 26 місце, здобувши 1 срібну медаль [9, с.525], але ми не знайшли інформації щодо її володаря та про вид спорту, в якому вона була здобута. Відзначимо також вдалий виступ на цих змаганнях команди з гандболу, яка посіла 5 місце.

Аналізуючи змагальну діяльність команди Румунії на Олімпійських Іграх, можна відзначити, що вперше держава була представлена у міжнародному олімпійському русі у 1900 р. і незважаючи на складну економічну та політичну ситуацію протягом міжвоєнного періоду передова інтелігенція розповсюджувала ідеї олімпізму, що відзначилось на вищезазначених олімпійських здобутках румунських спортсменів.

В 1938 р. король Румунії здійснив державний переворот та була прийнята нова конституція, згідно якої були ліквідовані всі демократичні свободи громадян. Усвідомлення важливості спортивного чинника в реалізації курсу диктатури та мілітаризації в державі було проголошено про розпуск всіх існуючих спортивних організацій і федерацій та заснування «Союзу румунського спорту», під егідою якого здійснювалась керівництво спортивним рухом країни та координація діяльності всіх спортивних об'єднань. Але, з початком Другої світової війни діяльність даної організації була призупинена.

Висновки. З певною умовністю можна визначити періоди розвитку гімнастично-спортивного руху в Румунії (друга половина XIX ст. – 1940 р.), а саме: I період (1860-1914 рр.) – зародження, становлення та апогей розвитку); II період (1914-1919 рр.) – стагнації; III період (1919-1940 рр.) – відродження, становлення, стабілізація розвитку.

I період характеризується наступними тенденціями: генералізація ідей європейських традицій до фізичної культури та спорту; створення нормативно-правового та теоретико-методичного базису фізкультурної освіти; протиріччя між оздоровчо-рекреативним і військово-фізичним напрямами у фізкультурній освіті та спорті. III період має такі ознаки: військово-прикладний напрям фізкультурної освіти; розвиток робітничого та студентського спортивного руху; участь у міжнародному спортивному та олімпійському русі.

Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на вивчення стану та тенденцій розвитку гімнастично-спортивного руху на Буковині (1918-1940 рр.)

Список використаних джерел:

1. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів у міжнародному олімпійському русі / Ю.А. Бріскін. – Львів : Край, 2006. – С. 230.
2. Попеску І.К. Спорт у долях балканських народів / І.К. Попеску. – Львів : Світ, 1991. – 184 с.
3. Борисов Э. К національному празднику румынского народа / Э. Борисов // Физкультура и спорт. – 1969. – № 8. – С. 21-23.
4. Виноградов В.А. История Румынии в период нового и новейшего времени / В.А. Виноградов, Е.Д. Карпенко, Н.И. Лебедев, А.А. Языкова. – М. : Наука, 1964. – 370 с.
5. Гросул В.Я. Реформы в Дунайских княжествах / В.Я. Гросул. – М. : Просвещение, 1996. – С. 200.
6. Панов В. Спортивные горизонты Румынии / В. Панов // Советский спорт. – 1969. – № 3. – С. 2-3.
7. Попеску И.К. Авангард Румынского спорта / И.К. Попеску // Спорт за рубежом. – 1968. – № 15. – С. 30-31.
8. Элизе Р. Румыния, Сербия, Черногория и Албания / Р. Элизе. – М. : Просвещение, 1994. – 117 с.
9. Энциклопедия современного олимпийского спорта : справочное издание / [под ред. В.Н. Платонова]. – К. : Олимпийская литература, 1998. – 599 с.
10. Athanasiu Ioan fost rector al Universitatii din Bucuresti si Unrectorul institutului de fiziologie (1868-1926) // «Inaite». Bucuresti, 1916. – № 4.
11. Baranyi S. Educatia fizica scolara in anii regimului democrat popular / S. Baranyi. – Bucuresti : Stadion, 1955. – P. 15-17.
12. Lege Pentru Pregatirea Premilitara Monitorul Oficial, nr. 107 // 11 mai 1934, art. 1.
13. Todan I. Anii de aur ai sportului romanesc / I. Todan. – Bucuresti : Editura consliului fizica si sport, 1969. – 159 p.
14. Ionescu D. Istorical gimnasticii si educatiei fizice la noi / D. Ionescu. – Bucuresti : Edit. revista genului, 1939. – 400 p.

В исследовании осуществлена попытка ретроспективного анализ основных тенденций развития гимнастического и спортивного движения в Румынии (вторая половина XIX ст. – 1940 г.). Гимнастическое спортивное движение рассматривается в контексте двух его состав-

ляющих: гимнастическое движение (состояние физкультурного образования в государстве) и спортивное движение (состояние спортивной деятельности в государстве и репрезентация на международных соревнованиях). Освещен идейно-воспитательный потенциал и установлена периодизация развития данного социокультурного феномена в вышеупомянутых хронологических границах.

Ключевые слова: развитие, тенденции, физкультурное образование, спорт, гимнастическое и спортивное движение, Румыния, XIX ст. – 1940 г.

In the research the attempt to retrospect analyze of the fundamental tendencies of the development of gymnastic – sport movement in Romania (the second part of the XIX c. – 1940 year). Gymnastic – sport movement viewed in the context of its two componets: gymnastic movement (the state of physical education in country) and sport movement (the state of sport in country and representation in international competitions). The ideological and educational potential is reported and periodization of development of the socio-cultural phenomenon in the mentioned above chronology is defined.

Key words: development, tendencies, physical education, sport, gymnastic – sport movement, Romania, XIX c. – 1940 year.

Отримано: 25.06.2012

УДК 37.015.31:796

С. З. Храбра

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені В. Гнатюка*

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ

Розглянуто морфо-функціональні особливості учнів старшого шкільного віку у взаємозв'язку із рівнем особистісної і ситуативної тривожності. Обстежено 50 учнів віком 15-17 років. Відмічено, що високий рівень особистісної і ситуативної тривожності мають 54,8% і 43,3% учнів відповідно. Незалежно від рівня тривожності ЧСС, АТс і АТд у учнів знаходяться у межах норми. Проте результати показників проби Руф'є показали, що у учнів цих груп відмічені задовільні показники працездатності, значне перевищення значень індексу Робінсона та відмічена напруга механізмів адаптації.

Ключові слова: тривожність, вага, серцево-судинна система, вегетативна нервова система.

Актуальність. Фізичний розвиток дітей і підлітків – безперервний процес, кожний етап вікового розвитку характеризується комплексом морфофункціональних властивостей організму та обумовленим цими властивостями запасом фізичних можливостей. У сукупності кількісний та якісний прояв рівня фізичного розвитку, співвідношення розмірів і інтенсивності їх наростання, як і інші соматометричні ознаки, відображають фазність розвитку та рівень